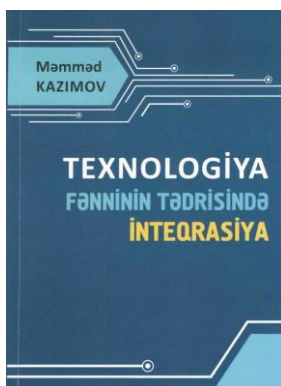

TEXNOLOGİYA FƏNNİNİ TƏDRİSİNDƏ İNTEQRASIYA

Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutunun elmlər doktoru proqramı üzrə əyani doktorant, pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Məmməd Kazımovun bu yaxınlarda “Mütərcim” nəşriyyatı tərəfindən nəşr olunmuş “Texnologiya fənninin tədrisində inteqrasiya” adlı monoqrafiyası təhsil müəssisələrində çalışan müəllimlər, subbakalavrlar, bakalavrlar və magistrilər üçün dəyərli vəsaitdir.

Dörd fəsildən ibarət olan bu monoqrafiya “Texnologiya” fənninin təlimi prosesində onun digər fənlərlə inteqrasiyasının aktuallığı və bu yanaşmanın müasir baxımdan modernləşdirilmiş şəkildə həlli yolları göstərilmişdir. Müəllif fənlərarası inteqrasiyanı təhlil edərək göstərir ki, “...təhsildə şəxsiyyətyönümlülük, inteqrativ bilik və bacarıqlara söykənən dəyərlərin mənimsənilməsinə tələb edir. Buna yalnız inteqrativ təlim prosesində nail olmaq mümkündür, çünki təlim prosesində inteqrasiyanın nəticəsi tələbə təfəkkürünün inkişafına, təhlil etmə qabiliyyətinə müsbət təsir göstərir. Monoqrafiyada aparılan təhlillər göstərir ki, fəndaxili, mövzulararası və fənlərarası münasibətlərin inteqrasiya xarakteri daşması onların daha sıx və möhkəm olmasına şərait yaradır. Belə təlim prosesində müəllimlər daha səmərəli təlim metodlarından istifadə etmək imkanı əldə edirlər”.

Müəllif qeyd edir ki, “Texnologiya fənninin təbiət fənləri ilə inteqrasiyası zamanı tələbələrə bazar iqtisadiyyatının tələblərinə uyğun düşdükləri vəziyyətdən məntiqi nəticə çıxarmaqla yekun qərar qəbul etmək bacarığı formalaşdırır və nəzəri bilikləri təcrübəyə tətbiq etmək qabiliyyəti zənginləşir” (s. 7).

Müəllif monoqrafiyanın birinci fəslində təhsil müəssisələrində texnologiya fənninin tədrisinin məqsədini, vəzifələrini bu fənnini tədrisində inteqrativ əlaqələrin pedaqoji əsaslarını

ustalıqla açaraq fənlərarası inteqrativ təlimin yaradılmasında didaktikanın rolunun vacibliyini müxtəlif sitatlar gətirməklə əsaslandırır. Təhsili müəssisələrində texnologiya fənnini tədrisində qoyulan tələbləri göstərməklə bu tələblərin yerinə yetirilməsində qarşıya çıxan problemləri və onların aradan qaldırılmasının həlli yollarını göstərməyi bacarmış, müəyyən təkliflər irəli sürmüşdür.

Monoqrafiyanın ikinci fəslində müəllif texnologiya fənninin təbiət fənləri ilə inteqrasiyasını açarkən “Texnologiya müəllimliyi” ixtisası üzrə Təhsil proqramının tərtibinə qoyulan tələbləri araşdırmış və onun təkmilləşdirilməsi məqsədilə fəaliyyətdə olan təhsil proqramında müəyyən dəyişikliklərin aparılması barədə təkliflər irəli sürmüş və ümumorta təhsil bazasından təhsil alanların ümumtəhsil fənlərinin tədrisi üçün tətbiq olunan təhsil proqramının yeni layihəsini təklif etmişdir.

Müəllif texnologiya fənninin tərkibinə daxil olan ərzaq məhsullarının hazırlanma texnologiyası fənni ilə biologiya və kimya fənlərinin inteqrasiya imkanlarını araşdıraraq müəyyən etmiş və inteqrativ əlaqələrin bu fənnin dərinədən öyrənilməsinə müsbət təsirini ətraflı şərh etmişdir. Müəllif bu fəsildə həm texnologiya fənninin və həm də texnologiya ixtisasına daxil olan digər fənlərin öyrənilməsində fizika, coğrafiya, rəsmxət fənlərini inteqrativ əlaqələrini ətraflı təhlil etmiş və dəyərli təkliflər irəli sürmüşdür. Fəndaxili inteqrasiyadan istifadə etməklə təlim keyfiyyətinin yüksəldilməsi yolları haqqında müəllif araşdırmalar aparmış, alınan nəticələrə əsaslanaraq təkliflərini irəli sürmüşdür.

Vəsaitin üçüncü fəslində “Texnologiyanın tədrisində inteqrativ əlaqələrin yaradılması” məsələləri tədqiq edilir. Burada aparılan tədqiqatın digər tədqiqatlardan fərqi ondadır ki, müəllif elmi-nəzəri məsələlərin təcrübəyə tətbiqinə geniş yer vermiş, kreditli təlimin mahiyyətini əsaslandırılmış, kreditli təlimdə inteqrasiyadan istifadənin əhəmiyyəti və nailiyyətlərin qiymətləndirilməsi metodlarını ayrı ayrılıqda sadalayaraq

münasibət bildirmiş və bu metodların təkmilləşdirilməsi məqsədilə təkliflər irəli sürmüşdür. İnteqrasiya təlim prosesində müəllif İKT-dən istifadənin əhəmiyyətinə xüsusi yer vermiş və müasir dövrdə ondan istifadənin vacibliyini ön plana çəkmişdir. Müəllif eyni zamanda integrativ təlim prosesi tətbiq etməklə texnologiyanın fənninin tədrisində təlim keyfiyyətinin yüksəldilməsində qarşıya çıxan problemləri təhlil etmiş və həmin problemlərin aradan qaldırılma yollarını bacarıqla açıqlamışdır.

Müəllif bu gün müasir təhsil sistemində fənlərarası integrativ əlaqələrin tətbiqinin vacibliyini sübut etməklə bu təlim prosesinin tətbiqi yollarının mexanizmini aydın şəkildə ön plana çəməyi bacarmış, onu oxucuların başa düşəcəyi bir formada şərhinə nail olmuşdur. Bu fəsildə müəllif texnologiya ixtisası üzrə fənn müəllimlərinin biliyə, bacarığa, metodiki ustalığa, təcrübə biliklərə nail olmaq səriştəsinə yiyələnmə metodlarını vermişdir.

Monoqrafiyanın dördüncü fəslə "Təcrübə dərslərində inteqrasiyanın təşkili" adlandırılır. Bu fəsildə müəllif texnologiya fənni üzrə təcrübə dərslərinin tədrisi prosesində xammal materiallarından və yarımfabrikatlardan istifadə zamanı bu materialların fiziki, kimyəvi və mexaniki xüsusiyyətlərinin düzgün seçilməsinin vacib-

liyini qeyd edir və bu materiallardan istifadə zamanı təhsilənlərin sağlamlığına mənfi təsir göstərə biləcək hər hansı amilin aradan qaldırılması üçün təhlükəsizlik qaydalarına əməl olunması yollarını göstərmişdir. Müəllifin bu fəsildə təcrübə dərslərinin xüsusiyyətlərindən asılı olaraq onların digər fənlərlə integrativ əlaqələrinin yaradılmasının şagirdlərin bu fənni dərindən öyrənmələrinə xidmət etməsi qənaətinə gəldiyi aydın olur. Təcrübə dərsləri aparılan emalatxanaların maddi texniki bazaya verilən tələblər, təhlükəsiz iş şəraitinin yaradılması, şagirdlərin təhlükəsizlik texnikası qaydalarına riayət etmələri, sanitariya gigiyena qaydalarının yerinə yetirilməsi, alət, cihaz və texnoloji avadanlıqlarla davranış zamanı təlimatlarla tanış olmaları və s. bu kimi məsələləri müəllif aydın verməyi bacarmışdır. Təcrübə dərslərində təlimin keyfiyyətinin yüksəldilməsi təcrübə müəllimlərinin təlim ustalarının və təcrübə keçənlərin birgə fəaliyyəti nəticəsində həyata keçməsinə müəllif xüsusi olaraq qeyd edir.

İnanırıq ki, bu monoqrafiya kollec müəllim və tələbələri, ümumtəhsil məktəbi müəllimləri və şagirdləri, pedaqoji universitetlərin bu ixtisas üzrə təhsil alan tələbə və müəllimləri, həmçinin tədqiqatçılar üçün dəyərli mənbə rolunu oynayacaqdır.

Hümeyir Əhmədov,

pedaqogika üzrə elmlər doktoru, professor